

»In kaj sploh hočejo vse te besede, / okrutne, nežne, čiste in krvave" (B. Senegačnik: *Arie Antiche*)

| Natisni |

Prispeval Matjaž Zorec

Torek, 28 September 2010 08:50

Besede v najnovejši knjigi pesmi Braneta Senegačnika, pesnika, prevajalca, doktorja znanstvenika, klasičnega filologa, urednika in najbrž bi se našlo še kaj, bralcu, ki je količkaj podoben skromni kronistični malenkosti teh posestrenih besed, pred oči naslikajo privzdignjen grič nad anonimnim mestom in na griču marmornato akropolo, katere pročelje je sveže prepleskano z ognjeno in sinjo, škrlatno in zeleno, oranžno in sivo ter pred akropolo žejne kipe golih žensk in na glavah kipov podrhtavanje rožnega venca pod nežnimi vzdihljaji vetra. In zatem od kdovekod sliši tiho vršanje, odmeve kapljanja, steklene zvone, samo da bi za očmi zvočne kulise prisluhnil ... molku, ponižno ga sluteč v gluhem prisluhu minevanja.

Tako nekako. *Arie Antiche* so ploha podob, gladin, ivja, dreves in gozdov, vzhajanja lune, rožnatih oblakov, ostrih zimskih zvezd, nagih žensk, »... modrikastih meglic večerno tkanje ...« ipd. Skozi podobe potuje subjekt, prerešetan s hrepenenjem, strmljenjem, življenjem, trpljenjem, tako vestno pripravnih za rmanje, vseskozi noseč svojo grenko pezo minljivosti, za katero se odpira požrešen gobec nič. A veter ponavlja: »... 'Ne, nikdar ne umreš!' ...« in nedoumljivost šepeta iz vsake iglice na smrekovih vejah v vsem gozdu. Ves svet je labirint spoznavanja samega sebe v sebi s sabo, kajti na delfskem pročelju je zapisano: »... le ena je uganka teh besed – ti.«

In tako so besede zgoščene v baročne metafore à la dehteč lesket nedoumljivega spoznanja. »... Jedka luč solza / raztaplja mrak ...« in »... Izgublja se solze rdeče zarje ...«. »Na ustnicah se zlepijo črepinje: / puhteči med teles, sanj brazgotine ...« in »V tvoj med se zgošča hrepenenje vseh.« Že dolgo nisem bral tako nasičenih, pretežno rodilniških pomenov, dramečih slast in draž. Kot toča med kapljami. Najbolj udarijo pod bičem erotike, kot se to spodobi. »Žareča dojka vedno gole lune ...« sije nad sončnimi pokrajinami bokov in »Prihajaš: v lastne sle opojnem mrču.«, »... ti, mandljevlec neskončnega spomina ...«.

Pesmi so pretežno soneti, tu in tam kakšna dvokitična štirivrstičnica in še kakšna malce bolj formalno prosta. Ritem je jambski in v njegovem izglasu se poljubljajo rime. Knjiga je razdeljena na – skupaj s prologom in epilogom, »...kjer je bil molk, so zdaj daljave...« – na deset delov, vsakim s svojim lajtmotivom, naj bodo to modrikast hlad, prosojna čistina, pozne rože ... Zimskega popotovanja ali dvanajst črtnih fresk, freskic Koledarja. Ni pa mesta med pesmimi, ki ne bi bilo prepredeno z enako, da ne rečem isto lucidno mistiko, mistično slutnjo, slutečo gotovostjo v onstran podob, zvokov, metafor.

So mesta, verzi, kitice, pesmi, ki izžarevajo ogromen pomen ali ogromnost pomena, kar temačno globino, v katero dere ambicij polna misel, masovno razsvetljenje, nad vse privzdignjeno občutje spoznanja, in edina stvar, ki to misel, razsvetljenje, spoznanje še preseže, so besedne zveze, ognjemeti, svetli in glasni, poskušajoč idejo še preseči. Ali izrazi ljubezni, ki ne premorejo kot britev ostre ubrane mere kakšnega drugega pesnika, piščočega ljubeznijene sonete. Najboljše, najlepše, najmočnejše pesmi v zbirki pa so skromnejše v vsebini in ne tako bombastične v izrazu. Tihožitje jesenskega večera, sivovisečega nad subjektom, sprehod skozi mesto in neizprosni nič, tiha senca vsakega koraka, brez deklamacij, brez vzklikov, brez nabitosti.

Mesta, verzi, kitice, pesmi, nemalo jih je, iz katerih se smehlja v daljavo zazrt šarm, zasanjanost v tokove ali delte prekrivajočih se časov. So občutja, menda porojena iz same pradavnine, kratkostični prebliski, ki se zlivajo v njih, narobe Odisej v vzdihajočem spoznanju, hrbtna stran samega sebe, ko nikoli končana blodnja postane pravi dom, po katerem hrepeni. Tu se preteklo, sedanje in prihodnje preliva drugo v drugo, kot morski val oblizajoč subjektovo obalo. Melanholičen, a sladek vonj po soli poboža bralne nozdrvi.

Knjiga je prek kratkega in lepega posvetila, samega drobne pesmi, posvečena materi. Mami, kot ji pravi. Tudi ta žalostna melodija let, ki jih ni več, dnevov, ki minevajo, življenji, ki ne umrejo, si izpoje svoj vokal med ostalimi arijami. Bridka ljubezen, ljubezniva bridkost se zatrese v glasu in se zlagoma stiša v milo resignacijo, v up nasprotka, lepoto v bolečini, nežnost v solzi. Le videti jih je treba – kot vijolico pod razbohotenim grmovjem. In slišati in prebrati.

Posebnost v knjigi je komentar, ki ga je napisal avtor sam, zavedajoč se pomislekov tega početja. Ker to zapiše takoj v uvodu, mu

lahko mirne duše odpustimo, kajti s skromnostjo citata Seneke nas prepriča: »česar zakon ne, pa sram preperečuje.« Sploh pa komentar zaključi, da so navdih in smisli, oblike in nameni stvari, o katerih sam ne more in ne sme govoriti.

V komentarju vsrkavamo duh polja, ki je pojilo pričujoče pesmi. *Arie Antiche* so pravzaprav baročne operne arije, ob katerih je rasla in se razraščala fantazija malega Branka v najnežnejših letih. Scarlattijeve in Händlove pesmi, kot so jih nekoč zapeli dva, trije pevci. Ti so poustvarjalni akt sprevgli preko njega samega, kar ne uspe niti tistim največjim mojstrom pevske umetnosti. Slednji pač niso bili poslušani takrat in tam in od tistega. Te arije so usedlina, glen, s katerega zrn so se izpele *Arie*.

Vse tipanje, postopanje, utapljanje v sebi, meditirajoča refleksija o otroštvu, spominih, vplivih, glasu, gozdu itd. pa se vedno ustavi pred neizrekljivim, nedoumljivim, nerazstavljamim, zapre oči, vrže se v njegov prepad in si tako odtrga svoj neodtuljiv košček gotovosti, potrebo po lepem, lakoto po biti, ki da so prava osmislitev in prava želja. Tam nastajajo te pesmi. Kje to je, se ne ve, bi si pa drznil trditi, da je ta kraj skozi neko drugo mišljenje, neko drugo polje, neko drugo govorico mogoče najti, ga osenčiti in izreči. A ne tu in ne zdaj in ne tako. Mi, ki imamo radi lepe pesmi, se le držimo njih samih. One so in tu in zdaj in tako.

Kot piše Brane Senegačnik v nekem sicer sorodnem, a neenakem kontekstu, ki pa se mi zdi še kar primeren: »Zato so tukaj. Bralec pa naj z njimi stori, kar hoče.«

Brane Senegačnik: *Arie Antiche*.

Ljubljana: Družina, 2010.

Naključni prispevki:

- [Kritika kritike: Razbiti, nato sestaviti](#)
- [Kratke recenzije: Andrej Blatnik - Saj razumeš?](#)
- [Ko se pojavi tretji, ki razgrne manko](#)
- [KINGOVA ZGODBA](#)
- [Kratke recenzije: Mare Cestnik - Postaja](#)